

FRANCOUZSKÉ POJETÍ EVROPSKÉ BEZPEČNOSTI

Francie díky svému ohromnému civilizačnímu a kulturnímu dědictví významně ovlivňuje život všeho lidu v mnoha oblastech včetně mezinárodní bezpečnosti. Právě v této oblasti jí nevrátě události posledních let a měsíců takřkajíc hodně daly za pravdu, zejména v těchto směrech:

- Potvrdila se neudržitelnost a nebezpečnost blokového pojetí mezinárodní bezpečnosti, kterou Francie veřejně odmítla jako první ze všech západních zemí, ale také jako první ze stálých členů Rady bezpečnosti OSN.

- Potvrdila se myšlenka, že uvolnění mezinárodního napětí vytváří příznivé podmínky pro přechod od totalitních k demokratickým formám vládnutí a tudíž i pro překonání rozdělení kontinentu, zatímco účinky studené války jsou zcela opačné. Průkopníkem této myšlenky v první etapě studené války byl Ch. de Gaulle, jejím obhájcem ve druhé etapě V. Giscard d'Estaing.

- Mezinárodní ani národní bezpečnost nemůže být zakládána na různých scénářích řízení eskalace konfliktu, ale naopak na koncepci, jejímž smyslem je znemožnit vypuknutí války vůbec. Francouzské pojetí odstrašování - "rozdrtit válku, když je ještě ve skořápce" či "nestavět jí hráz, když už se valí jako dravá řeka, nýbrž ji zarazit hned u jejího pramene" (F. Mitterrand) i dnes může nadále být všeobecně přijatelným modelem, zatímco pojetí americké a sovětské v minulosti vedlo ke zbrojním závodům a destabilizaci mezinárodní bezpečnosti. V tomto směru se francouzskému pojetí jaderného odstrašování dostalo značného zadostiučinění ve významném televizním projevu G. Bushe v září 1991. Poprvé po dlouhé době americký prezident hovořil nikoli o eskalačních stupních a o zdokonalování výzbroje, nýbrž o armádě "dostatečně silné k tomu, aby potenciálního protivníka přesvědčila, že v případě agrese budou jeho ztráty převyšovat možný zisk".

- Potvrdil se rovněž francouzský dlouhodobý názor, že bipolarita je škodlivá i v oblasti odzbrojení a kontroly zbrojení, že musí být nahrazena novým modelem, v němž se mnohem více prosadí zájmy a vliv evropských zemí.

To vše jsou důvody, které Francii opravňují, aby při rozhodování o novém modelu mezinárodní a zejména evropské bezpečnosti měla vliv, kterým by výrazně překonala limitující faktory svého mezinárodně ekonomického postavení (počet obyvatelstva, rozloha, podíl na světové ekonomické produkci).

Na druhé straně se však, především v důsledku sjednocení Německa, vytvořily nové souvislosti, jež v celé Evropě a ve Francii zvláště vyvolávají znepokojení a obavy:

- Nelze vyloučit, že sjednocené Německo, jakožto ekonomicky nejsilnější evropský stát, se pokusí získat buď dominantní vliv v Evropských společenstvích, nebo si v nich přinejmenším vynutí zrušení mnoha omezení z doby před sjednocením, což by nakonec zase nevedlo k ničemu jinému, než-li k dominantnímu postavení Německa v Evropských společenstvích.

- Může se stát i to, že sjednocené Německo přemění, nejprve ekonomicky, posléze i politicky, ve stře svého vlivu státy střední a východní Evropy, včetně značné části někdejšího SSSR. Tak by se přeměnilo v obrovský suverénní stát uprostřed destruktorované Evropy

a zcela by se vymklo dosavadní bezpečnostně-politické kontrole uskutečňované jeho západoevropskými spojeníci.

- Německo se může stát privilegovaným evropským spojencem USA a tedy i nejvlivnější evropským členem NATO.

- Nic nezabrání sjednocenému Německu, aby se stalo ekonomickým, obchodním a finančním obrem a v tomto směru svůj náskok před Francií i ostatními evropskými státy dále zvyšovalo.

- Francie sice má svoji "údernou sílu" samostatné a nezávislé jaderné zbraně. Dnes s však vliv na světové události bude prosazovat ne na základě vojenské síly, ale především na základě schopnosti poskytovat ostatním zemím ekonomickou, finanční a technickou pomoc tím stimulovat jejich prosperitu. A právě to se stává "údernou silou" Německa a nevýhoda Francie a ostatních západoevropských států.

Na počátku 90. let se tak vytvořila mezinárodní situace, za níž Francie stejně jako ostatní západoevropské státy potřebuje nadnárodní integrované instituce už nikoli k tomu, aby čelili hrozbě z Východu, ale především proto, "aby ovládala a krotila spíše Německo než SSSR". Za této situace sází Francie, stejně jako za de Gaullovy doby ve druhé polovině 60. let především na aktivní diplomacii západoevropské integrace. Vstoupila do náročné a nesmlouvavé diplomatické bitvy o vliv na další vývoj světových dějin, přičemž vývoj a výsledek tohoto boje nemůže nikdo předpovídat.

Cílem Francie je vytvořit nový systém evropské bezpečnosti, a to v následujících hlavních směrech:

- nárůst významu a vlivu západoevropské integrace,
- zásadní změny struktury, poslání a strategie NATO,
- institucionalizace procesu KBSE.

Vztah Francie k západoevropské ekonomické integraci

Francie chce upevňovat integrační procesy, aby sjednocené Německo bylo i v ekonomické oblasti co nejvíce vázáno na své dosavadní spojeníce. Jejím prioritním cílem je realizace Delorova plánu měnové unie a vytvoření nezávislé Ústřední banky. Právě v oblasti ekonomické integrace však je pozice Francie nejslabší. Přitom především vývoj ekonomického poměru sil rozhodne o tom, který z evropských států bude mít největší vliv na nový model evropské bezpečnosti.

Vztah Francie k NATO

♦ Ke změně struktury

Pro Francii je příznačný dlouhodobě platný konsensus v otázkách bezpečnosti a vojenské politiky. Ten se zvlášť výrazně projevuje ve vztahu k NATO. Nejvlivnější činitelé - politici i vojenští, vládní i opoziční - se shodují v názoru, že je třeba změnit situaci, za které "NATO zůstává posledním nástrojem americké nadvlády v Evropě" (Hoffmann, S.: *Politique étrangère* č. 3/1990). Proto ve Francii panuje shoda v názoru, že je třeba potlačit vojenský rozměr Aliance a zvýraznit její rozměr politický. Prezident Mitterrand zdůrazňuje, že "NATO je i za současné situace v Evropě nezbytné. Je však třeba přehodnotit jeho obsah a strukturu, které jsou příliš poznamenány překonaným blokovým pojetím".

NATO je z hlediska francouzských zájmů nezbytné především jako instituce, sloužící k bezpečnostně-politické kontrole sjednoceného Německa. Velice výstižně to vyjadřuje německý odborník M. Stürmer slovy: "Kdyby NATO neexistovalo, Francouzi by si jej museli vymyslet - především proto, aby pohlcovalo a vstřebávalo německou sílu, uklidňovalo Francii a zmiřňovalo její skryté obavy."

Skoncování s bipolárním systémem mezinárodní bezpečnosti přetvořilo podle francouzských názorů Evropu "v samostatný strategický prostor, ke kterému již USA, i přes jejich espornou politickou solidaritu, nepatří".

Tato skutečnost by se měla odrazit v následujících hlavních směrech:

- Evropská bezpečnost již nemůže být závislá na tzv. bezpečnostních zárukách USA, to jak na americké vojenské přítomnosti v Evropě (ve Francii se hovoří nejenom o podstatném omezení současné vojenské přítomnosti USA v západní Evropě, ale také o tom, zda je z dlouhodobého hlediska vůbec potřebná), tak i na amerických prostředcích strategického jaderného odstrašování.

- Evropská bezpečnost "již nesmí být rukojmím sovětsko-amerických vztahů, na které má velmi malý vliv" a musí vytvořit "svěbytný evropský systém obrany, musí takřka vzít svůj osud do svých rukou".

- Je třeba zvýraznit evropské zájmy a evropský rozměr NATO. Např. bývalý francouzský prezident V. Giscard d'Estaing spatřuje poslání své země v tom, "aby podněcovala a prosazovala přeměnu Atlantického paktu v pakt euroatlantický".

- Evropský rozměr NATO se však musí přizpůsobit nové situaci. Jestliže v minulých letech stála Francie v čele úsilí o "vybudování evropského pilíře atlantické obrany, pak dnes, po zániku bipolarity, jejím cílem je vytvoření evropského pólu bezpečnosti". A to je nesporný kvalitativní a obsahový posun.

Změna struktury NATO by se měla podle francouzských názorů uskutečnit ve třech etapách. První by vyústila ve vytvoření systému, který by, na rozdíl od minulosti, kladl rozhodující důraz nikoli na vojenskou integraci, nýbrž na "bezpečnostně-politickou spolupráci". Jejím hlavním smyslem by mělo být zabránit vzniku nového politicko-vojenského hegemona na starém kontinentu - Francie má na mysli především SRN a SSSR. V této etapě by byl nezbytný vliv USA, a proto se předpokládá úzká spolupráce evropského a amerického pólu Aliance. Souběžně s pokračující činností evropského systému by měl nadále působit jakýsi západoevropský podsystem, který by dále zdokonaloval výsledky procesu západoevropské integrace, aniž by působil jako nějaký nový blok.

V této etapě by NATO jakožto euroatlantický pakt mělo být sdružením dvou zcela rovnocenných partnerů - USA a Kanady na straně jedné a západoevropských zemí na straně druhé. Tím by se výrazně snížila západoevropská závislost na amerických bezpečnostních zárukách, aniž by tyto záruky byly jednou provždy odstraněny. Otázkami bezpečnostní strategie a koordinace zbrojní výroby by se podle francouzských názorů v rámci evropské části euroatlantického paktu měl zabývat Výbor obrany, který by působil v rámci ZEU. Dalším cílem Francie je vytvoření západoevropského vojenského štábu, který by nebyl podřízený vrchnímu veliteli spojeneckých ozbrojených sil NATO v Evropě (SACEUR), nýbrž nejvyššímu činiteli západoevropské politické integrace. Vůči SACEUR by byl ve vztahu kooperace, nikoli podřízenosti.

Druhá etapa by se měla vyznačovat poklesem vlivu USA a nárůstem vlivu evropských států v rámci fungování nového systému evropské bezpečnosti. Na významu a vlivu by měla nabývat především institucionalizace procesu KBSE. NATO a KBSE by se měly "vzájemně doplňovat a stát se kompatibilními".

Konečně **třetí etapa** by měla přinést změny ve vztazích mezi Francií a NATO. Francie by svými návrhy v rámci KBSE měla měnit bezpečnostně-politickou situaci v Evropě, tím vlastně postupně měnit i postavení a vliv NATO. V žádném případě nechce připustit, aby struktura a vliv NATO zůstávaly zachovány pod záminkou nové společné hrozby, pocházející tentokrát už nikoli z východu, nýbrž z jihu.

♦ Změna bezpečnostní strategie NATO

Dle názoru francouzských odborníků by tato změna měla odpovídat postupným změnám struktury NATO a dále je rozvíjet. V bezpečnostní strategii NATO se měl především promítnout posun od "evropského pilíře NATO k evropskému pólu bezpečnosti". Cílem Francie je posílení politicko-atlantického rozměru transatlantických vazeb na úkor rozměru vojenskooperačního. Dnes požadavkem doby již není spojování spojeneckých divizí po integrované velení s cílem vyhrát bitvu a pak i válku. Cílem je naopak nedopustit, aby válka vypukla, a to tím, že do procesu předcházení krizím zapojíme všechny možnosti, o něž jde. Proto je třeba odlehčit složité vojenské struktury, určené pro vedení vojenských operací, nebo v důsledku zániku Varšavské smlouvy se výrazně snížit počet posádek SHAPE.

Konec systému bipolární konfrontace dal Francii výrazně za pravdu v jejím názoru, že podmínkám Evropy neodpovídá strategická koncepce pružné reakce. Francie tento názor vyjadřovala již před čtrnáctiletím, NATO jej začíná připouštět nyní. Francie proto tím více zdůrazňuje, že **cílem Evropy nemůže a nesmí být vyhrát válku, nýbrž zabránit jí, nedovolit, aby vypukla.** Nejspolehlivější základ bezpečnostní strategie nově vzniklého "společného prostoru bezpečnosti" proto Francie spatřuje v jaderném odstrašování proti městům, které sama doposud důsledně uplatňovala, a nikoli v odstrašovací strategii "kontrasů", kterou uplatňovaly USA a NATO. Američané sice doposud tvrdili, že odstrašování proti městům přeměňuje civilní obyvatelstvo velkých aglomerací v tzv. jaderná rukojmí, a že je tudíž nehumánní a nemorální. Dosavadní vývoj však ukázal, že strategie kontrasů se dostala do rozporu se samou podstatou odstrašování, neboť se postupně přeměnila v technokratickou koncepci řízení eskalace, která přestávala hledat způsoby, jak válce předejít a hledala možnosti, jak možnou válku vyhrát.

Orientace USA na strategii kontrasů vyplynula z jejich přání vyjít ze situace tzv. jaderného patu, kdy případné nasazení amerických jaderných zbraní by znamenalo pouze zaručené vzájemné zničení - Mutually Assured Destruction - MAD. Tehdy USA usilovaly o vytvoření nové situace, za které by použití jaderných zbraní skýtalo záruky přežití. Již vzpomínaný televizní projev prezidenta Bushe ze září 1991 naznačuje výrazný posun - návrat k situaci MAD, za níž přestává být myslitelné použití jaderných zbraní. Francouzští odborníci však navrhuji, aby došlo k posunu ještě výraznějším: od MAD, znamenajícího vzájemné zaručené zničení k MAD, znamenající vzájemně přijatelné odstrašování (Mutually Agreed Dissuasion).

Z těchto důvodů má Francie výhrady i vůči nosné tezi londýnské konference NATO z roku 1990, dle níž jaderné zbraně dostávají, díky snížení stupně vojenské konfrontace v Evropě, nové poslání - stávají se nástrojem poslední záchrany, nejzazšího varování. Prezident F. Mitterrand vyjádřil francouzské stanovisko ještě na tiskové konferenci v Londýně. Výraz "zbraně poslední záchrany" označil za chybný ze dvou důvodů:

- Zbavuje odstrašování jeho hlavního účinku, neboť vytváří situaci, za které by se případný agresor nemusel bát, že od počátku jím vyprovokovaného konfliktu bude nasazen veškerý obranný potenciál, včetně jaderných zbraní.

- Je v rozporu se základní logikou odstrašování připustit, že jaderné zbraně by byly nasazeny až po předchozí konvenční válce, která by mohla mít i dlouhé trvání a přinést ohromné škody.

Přesto však francouzští zástupci londýnskou deklaraci podepsali - vidí v ní totiž nesporný pokrok ve srovnání se strategií pružné reakce, na které NATO až dosud přetrvávalo. Např. J. P. Chevenement, ministr obrany v letech 1988-1990, vidí v termínu "zbraní poslední záchrany" přechodnou formulaci mezi pružnou reakcí, která počítala i s jadernou válkou v Evropě a omezením jaderného odstrašování na vzájemné odstrašování, jež zatím ještě připouští konvenční válku v Evropě. Již v tomto názorovém posunu spatřuje Francie předěl, jenž umožní dále snižovat závislost západní Evropy na bezpečnostních zárukách USA. Proto ji považuje za první významný krok na dlouhé cestě přeměny NATO v euroatlantický pakt, jehož oba póly - americký i západoevropský - by se navzájem doplňovaly.

Francie nevyklučuje zachování určitého množství amerických jaderných zbraní v západní Evropě a připouští, že by plnily určité odstrašovací poslání a přispívaly by ke kontinentální stabilitě. Osu evropského odstrašování však spatřuje ve francouzsko-britské spolupráci / jaderné oblasti, zejména pak při modernizaci jaderných potenciálů a v koncipování společné západoevropské odstrašovací strategie. Úspěšnost této francouzské iniciativy však je velice závislá na tom, jak se v samotné Velké Británii bude vyvíjet poměr sil mezi stoupenci amerického pojetí mezinárodní bezpečnosti na straně jedné a stoupenci evropského pojetí na straně druhé. Zatím má výraznou převahu první skupina, což je pro francouzské ambice limitujícím faktorem.

Vztah Francie k institucionalizaci procesu KBSE

Proces přeměny NATO v euroatlantický pakt by měl podle francouzských představ být uskutečněn ve dvou etapách: nejprve by se vytvořila Politická unie západoevropských zemí a souběžně s ní by se postupně institucionalizoval proces KBSE. Obě etapy by se mohly časově překrývat a vzájemně doplňovat.

■ **Politická unie** by měla sdružit státy západoevropské dvanáctky v procesu hledání jejich společné linie zahraniční a bezpečnostní politiky. Podle francouzského pojetí by každá z 12 zemí delegovala část svých zahraničněpolitických a bezpečnostněpolitických pravomocí Evropské radě, sdružující prezidenty a předsedy vlád členských zemí. Francie navrhuje, aby Evropská rada volila i svého prezidenta, který by však byl pouze reprezentativním činitelem a svůj úřad by zastával po dobu dvou až tří let. Měl by mít rozhodující slovo při projednávání otázek společného zájmu především v otázkách zahraniční a bezpečnostní politiky. Dále Francie navrhuje, aby prezidentu Evropské rady byl podřízen i štáb ozbrojených sil evropského pilíře euroatlantického paktu.

Smyslem Politické unie je nedopustit, aby zůstal nedokončen proces západoevropské integrace v ekonomické, politické i vojenské oblasti. Francie naopak usiluje, aby všech dosavadních výsledků a zkušeností v oblasti integrace bylo využito k vytvoření samostatného a nezávislého evropského bezpečnostního systému. Francie nijak nezastírá, i když to také ani nijak zvlášť nezduřazuje, že v novém celoevropském bezpečnostním systému by po delší dobu určující roli hrála západní část starého kontinentu, která je ve srovnání s východní částí mnohem vyspělejší, bohatší, stabilnější a zkušenější.

V této souvislosti je třeba připomenout názor - to ostatně odpovídá názorům většiny západoevropských států, že rozdíly mezi oběma částmi starého kontinentu jsou natolik velké, že:

- Znemožňují rychlé spojení nebo dokonce splynutí.

- Mohly by se dokonce stát faktory destability a případně i vážných krizí, jež by mohly ohrozit samu evropskou bezpečnost, a to zejména v následujících směrech:

- ▲ V ekonomické a sociální oblasti může současná zaostalost zemí střední a východní Evropy doznat dalšího zdratizování v důsledku případného neúspěchu reformy a nebylého nárůstu sociálních nerovností.

- ▲ V politické oblasti mohou případné výbuchy sociální nespokojenosti destabilizovat rodící se či obnovující se demokracie a vést k hledání "viníků" nebo dokonce k znovunastolení totalitních režimů, i když tentokrát spíše pravicového typu při zachování tržního hospodářství. V této souvislosti je třeba připomenout slova italského ministra zahraničí G. de Michelise o tzv. psychologické zaostalosti zemí střední a východní Evropy nebo jeho španělského kolegy F. Ordoneze, že západní Evropa se musí bránit, "aby za cenu pouhého vytvoření zóny volného obchodu mezi Východem a Západem došlo k postupnému rozpouštění dosud vytvořených institucí západoevropské integrace".

▲ Za největší nebezpečí však jsou považovány konflikty mezi znesvářenými národnostmi či národnostními menšinami, "jejichž důsledků nezustaneme ušetřit, pokud bychom nechtěli postavit novou železnou oponu".

■ **Institucionalizace KBSE** je způsob, jak výše uváděným hrozbám čelit. Je spatřován v postupném a usměrňovaném sbližování a propojování obou částí starého kontinentu prosazovaném především v rámci KBSE. Základem je odhodlání nedopustit, aby Evropa, řečeno slovy F. Mitterranda "jela na dvě rozdílné rychlosti... takže by došlo k ekonomickému a technologickému rozdělení na bohaté a chudé, na vyspělé a zaostalé".

Státům střední a východní Evropy tedy pomůže nikoli dobročinnost západoevropanů, nýbrž jejich vědomí určujícího významu dvou skutečností:

▲ Vyjádřeno slovy H. Kohla "úspěch ekonomické reformy našich sousedů na východě bude rovněž naším úspěchem, neboť nám umožní upevnit mír a bezpečnost v Evropě".

▲ Kdyby východní část starého kontinentu ponechali napospas osudu jako např. Latinskou Ameriku, pak by to byl "neúspěch Západu, neboť by došlo k destabilizaci uvolnění, míru a bezpečnosti na celém světě".

A právě překonání těchto úskalí má být podle francouzských názorů posláním první etapy procesu institucionalizace KBSE. Ve druhé etapě by pak mělo jít o postupné dovršení přechodu od konfrontace k dialogu a k vzájemné integraci. Tato druhá etapa však je pojímána jako záležitost vzdálené perspektivy, uskutečňované až po dlouhém procesu překonávání nejvýraznějších rozdílu mezi oběma částmi Evropy.

Orgánem integrace obou částí Evropy by se podle vize prezidenta Mitterranda měla stát **Evropská konfederace**. Je důležité, že kladné stanovisko k této vizi zatím vyjádřily dva klíčové západoevropské státy - Itálie a Německo, a po nich postupně dalších 6 členských států západoevropské dvanáctky. Nevyhraněné stanovisko k ní zaujmají dva státy - neutrální Irsko a Dánsko. Jediným státem, který se staví vysloveně odmítavě, je Velká Británie. Vláda konzervativní strany je toho názoru, že "více integrace znamená také více byrokracie". Odmítá delegování bezpečnostně-politických pravomocí na úroveň celoevropské instituce. Trvá na zásadě, že "vše, co lze řešit na národní úrovni, musí na této úrovni být řešeno a rozhodováno, neboť je zcela nevhodné řešit na úrovni Společenství to, co může být rozhodováno na úrovni státu".

Lze očekávat, že v 90. letech Francie bude svými stanovisky a myšlenkami výrazně ovlivňovat podobu nového systému evropské bezpečnosti. Velmi pokrokové a přitažlivé jsou její názory na změnu poslání, struktury a strategie Atlantické aliance. Základní principy její bezpečnostně-politické doktríny - obrana slabšího proti silnějšímu, odstraňování do všech azimutů, zaměření jaderných zbraní proti civilním a nikoli vojenským cílům, zásada strategické dostatečnosti - mohou sloužit jako příklad při hledání celoevropského modelu bezpečnosti.

Literatura:

- Mitterrand, F. La lettre a tous Français. In.: Le Monde, 8. 4. 1988.
- Hoffmann, S.: La France dans Le nouvel ordre européen. In.: Politique étrangère, č. 3/1990.
- Le Monde, 20. 6. 1990.
- Internationale Herald Tribune, 7. 5. 1990.
- Chevenement, J.: La France et la sécurité européenne. In.: Politique étrangère, č. 3/1990.
- Giscard d'Estaing, V.: Créer un pacte euro-atlantique. In.: Le Monde, 18. 4. 1990.
- Gen. Friaud-Chagnaud: Construire le pôle ouest-européen de la sécurité. In.: Défense nationale, č. 1/1991.

Bozo, F.: La France et l' OTAN-vers une nouvelle alliance. In.: Défense nationale, č. 1/1991.

De Michalis, G.: Stabilité et intégration in Mitteleuropa. In.: Revue de l'OTAN, č. 3/1990. L'Année stratégique 1991, IRIS 1991, Paris.

Heusser, B.: L'Avenir de la sécurité européenne. In.: Défense nationale, č. 1/1991. Le Monde diplomatique, č. 7/1990.

---

odplukovník Ing. Ján Kútík,
odplukovník Ing. Zdeněk Mejta, CSc.

MINULOST, SOUČASNOST A BUDOUCNOST VOJENSKÉ STRATEGIE NATO

Článek pojednává o hlavních aspektech vojenské strategie Severoatlantické aliance. Podává stručnou charakteristiku podstaty, cíle a strategickooperačních zásad doposud platné vojenskostrategické koncepce. Objasňuje některé nové přístupy a názory představitelů NATO k revizi strategie paktu. Shrnuje závěry přijaté v listopadu 1991 na jednání nejvyšších představitelů států a vlád 16 členských zemí paktu v Římě, které podstatně ovlivnily přetvoření vojenskostrategické koncepce.

Vojenské doktríny všech států jsou nedílnou součástí politiky státu a přímým výrazem samé podstaty vlády v daném státě. Řada základních termínů v oblasti vojenských doktrín je v odborné literatuře rozdílně vysvětlována. Pojetí pojmů **vojenská doktrína** existuje víc než dost, a to ještě s řadou rozdílných modifikací.

Obecně však lze pojem vojenská doktrína vymezit jako státem nebo koalicí států přijaté názory na podstatu, cíle a charakter možné budoucí války, na způsoby přípravy země a ozbrojených sil k ní či na způsoby jejího vedení v určité historicky omezené době.

Vojenská doktrína souvisí s vnitřní a zahraniční politikou daného státu nebo koalice států.

V některých zahraničních pramenech se pro pojem vojenská doktrína často užívá termínu vojenská strategie nebo vojenská politika.

Vojenská strategie je umění a věda o používání ozbrojených sil státu při zabezpečení státních bezpečnostních cílů, a to buď hrozbou jejich použití nebo přímým zasazením. Vojenská strategie je zásadně ovlivňována mezinárodní situací, geostrategickou polohou jednotlivých států i koalic jako celku, ekonomikou, případně dalšími prvky nevojenského charakteru.

Vojenskostrategická koncepce je souhrn vojenskostrategických názorů a požadavků vypracovaných vojenskou strategií pro určité období. Tento pojem je často používáný